

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**
Факультет економіки, менеджменту та психології
Кафедра психології

СИЛАБУС (SYLLABUS)
Дисципліна «Психологія/Psychology»

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Викладач	Капосльоз Григорій Вікторович
Науковий ступінь	Кандидат психологічних наук
Вчене звання	Старший науковий співробітник
Посада	Доцент кафедри психології
Адреса кафедри	м.Київ, вул. Кіото 19, каб. А-410 а
E-mail	kaf_psycho@knu.edu.ua
Консультації	Відповідно до графіку індивідуальних консультацій на сайті кафедри

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

<https://knu.edu.ua/file/MzEyMQ==/c12a9f74e87d9154696ca0f761da2e5c.pdf>

Дотримання академічної доброчесності передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання не авторських ідей, розробок, тверджень, відомостей і т.п.;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної наукової діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в наукових дослідженнях;
- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються наукових досліджень.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (модульний контроль, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньо-професійної програми;
- відрахування з Університету;
- позбавлення наданих університетом пільг;
- відмова у присудженні відповідного ступеня вищої освіти;

ПОЛІТИКА ЩОДО ВІДВІДУВАННЯ ЗАНЯТЬ

- відвідування занять є обов'язковим;
- Студент, який пропустив практичне заняття, самостійно вивчає матеріал (при виникненні питань може звертатися за консультацією згідно розкладу консультацій викладачів оприлюдненого на сайті кафедри) за наведеними джерелами, виконує завдання і здає його викладачу.
- за об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування та ін.) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем дисципліни.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни/ тип дисципліни	Психологія / вибіркова
Навчальний рік	2023-2024
Факультет	Факультет економіки, менеджменту та психології
Курс	3-4
Семестр	5-8
Освітній ступінь	бакалавр
Галузь знань	12 Інформаційні технології
Спеціальність	126 Інформаційні системи та технології
Загальна характеристика	Кількість годин –180 Кількість кредитів – 6 Види занять: лекції, практичні, самостійна робота. Співвідношення аудиторних годин і годин самостійної роботи - 68/112 Мова викладання – українська Форма викладання – очна
Підсумковий контроль	Екзамен
Програмне забезпечення	Microsoft Office
Обладнання	Проектор, комп'ютерна техніка із встановленим програмним забезпеченням та доступом до мережі Інтернет.
Необхідні попередні дисципліни	Шкільний курс «Біологія»
Методика вивчення	Методика вивчення дисципліни «Психологія» є засвоєння знань про загальні закономірності, механізми становлення та розвитку психічних процесів, станів, властивостей та утворень, а також формування психологічної культури взаємодії у професійній діяльності та приватному житті, як складової частини високого рівня професіоналізму майбутніх фахівців.
Мета і завдання	Метою вивчення дисципліни «Психологія» є засвоєння знань про загальні закономірності, механізми становлення та розвитку психічних процесів, станів, властивостей та утворень, а також формування психологічної культури взаємодії у професійній діяльності та приватному житті, як складової частини високого рівня професіоналізму майбутніх фахівців. Завданням вивчення дисципліни «Психології» є: – ознайомлення студентів з системою теоретико-методологічних знань та практичних навичок і умінь з проблем психологічної науки і практики,

	<ul style="list-style-type: none"> – формування розуміння принципів та методів психології, структурних елементів психіки – психічних пізнавальних процесів, властивостей, емоційно-вольової сфери, станів і утворень на рівні відтворення, розумінні їх характеристик і класифікацій, а також тлумаченні для практичного застосування та втілення в процесі фахової діяльності майбутнього фахівця; – формування вмінь застосовувати психологічні методи оптимізації управління діяльністю на підприємствах (в організаціях) та налагоджувати стосунки у приватному житті; – сприяння усвідомленню необхідності формування здорового способу життя, збереження близьких взаємовідносин, відповідальності батьків та дітей за свої дії, прагнення до психічного і фізичного здоров'я, оволодіння методами саморегуляції.
Місце дисципліни в освітньо-професійній програмі	
Загальні компетентності	КЗ 5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ТЕМАТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Основні поняття та категорії психологічної науки і практики

Глосарій. Актуальність сучасної психології в повсякденній та професійній діяльності. Визначення психології як науки та її об'єкту, предмету, методів і завдань. Основні 4 групи методів психології – організаційні, емпіричні, методи обробки даних та інтерпретаційні. Основні принципи психології: детермінізму, єдності, свідомості і діяльності, розвитку, особистісного підходу, об'єктивності та науковості. Завдання сучасної психологічної науки і практики. Основні етапи становлення психології як науки. Головні школи та теорії світової психології – психоаналіз, біхевіоризм, гуманістична психологія. Структура (галузі) сучасної психології – загальна психологія, соціальна психологія, вікова та педагогічна психологія, психологія професійної діяльності, медична психологія, інженерна психологія. Зв'язок психології з професійно орієнтованими та загальноосвітніми дисциплінами. Можливості психіки особистості та її практичне застосування у професійній діяльності. Науково-практичні проблеми психології та її розвиток на сучасному рівні.

Тема 2. Психічні процеси чуттєвого пізнання

Розвиток і функції психіки. Структура психіки (опорний конспект). Класифікація психічних пізнавальних процесів. Основні характеристики когнітивної сфери особистості. Визначення та властивості понять: «відчуття» та «сприймання». Функції відчуттів та сприймань. Відчуття та сприймання, як різні за повнотою та глибиною рівні пізнавальної діяльності індивіда. Психофізіологічна схема виникнення відчуттів. Властивості відчуттів: адаптація, сенсibilізація, контраст, послідовність образів, синестезія, пороги розрізнення. Модальність (якість) відчуття. Просторові характеристики відчуттів. Види, типи та властивості сприймання. Цілісність та структурність сприймання, різні тлумачення їхніх механізмів (гештальтпсихологія, Д.Гібсон, теорія перцептивних дій). Властивості відчуттів – предметність, активність, цілісність, аперцепція, змістовність, вибірковість, константність. Характеристика уявлення, класифікація та шляхи формування.

Тема 3. Психічні процеси опосередкованого (абстрактного, логічного) пізнання

Загальна характеристика мислення. Основні положення теорій мислення. Види мислення. Стадії розвитку мислення в онтогенезі (наглядно-дійове, наглядно-образне та словесно-логічне мислення). Особливості емпіричного, теоретичного, професійного мислення. Психологічна характеристика властивостей мислення. Креативність як психологічна основа індивідуальних відмінностей у мисленні. Загальна характеристика пам'яті. Класифікація пам'яті. Психологічна характеристика властивостей пам'яті. Вікові та індивідуальні особливості пам'яті. Техніки запам'ятовування (мнемоніка). Поняття про уявлення та уяву. Розвиток уяви. Уява, фантазія, творчість в професійній діяльності. Методики вивчення уваги, пам'яті, мислення та їх

інтерпретація. Психологічні теорії уваги. Функції уваги. Вікові особливості розвитку уваги. Шляхи формування властивостей уваги. Увага в пізнавальній діяльності особистості.

Тема 4. Афективні процеси та психічні стани

Психологічна характеристика, природа та властивості емоцій і почуттів. Функції емоцій. Класифікація емоцій та почуттів. Прояви емоцій та почуттів у поведінці людини. Шляхи формування вищих (складних) почуттів. Психосоматика та характеристика основних психосоматичних захворювань. Види емоційних станів (афект, стрес, настрій тощо) та їх характеристики. Стрес та його характеристика. Види та наслідки стресів. Стресостійкість особистості та профілактика стресу. Психологічні чинники нормалізації стресу. Дістрес. Еустрес. Стресор. Методики дослідження емоцій та психічних станів особистості та їх інтерпретація.

Тема 5. Психічні утворення та властивості особистості. Особливості функціонування емоційно-вольової сфери

Визначення та співвідношення ключових понять: людина, суб'єкт, індивід, індивідуальність, особа, особистість. Характеристика психічних утворень: знань, навичок, умінь, звичок. Індивідуальні властивості у структурі особистості. Психологічні ознаки спрямованості, потреб, мотивів, цілей. Спрямованість особистості, основні сфери впливу – соціальна, групова, побутова. Класифікація потреб: вищі та суспільні; психофізіологічні та біогенні. Ієрархія людських потреб за А. Маслоу – фізіологічні потреби, потреби в безпеці, потреби в приналежності і любові, потреба в повазі (пізнавальні та естетичні потреби) та потреба в самоактуалізації. Формування мотивів та інтересів. Структура простих (потяги, бажання, хотіння) та складних мотивів (переконання, ідеали, зацікавлення). Установки, прагнення, ставлення, діяльність як форми досягнення мети. Локус контролю особистості: характеристика інтернального та екстернального ЛК. Особливості інтерпретації методики вивчення мотивації у досягненні успіху та уникнення невдач Т. Елерса та методики дослідження локусу контролю особистості Дж. Роттера. Природа та функції волі. Довільні і вольові дії. Структура вольового акту. Етапи вольової дії. Класифікація вольових якостей, що створюють передумови для успішної діяльності. Зв'язок довільного управління з мовними сигналами. Форми довільного управління поведінкою: самодетермінація, самоініціація, самоконтроль, самообілізація. Формування і розвиток вольових якостей особистості: загальний та спеціалізований розвиток.

Тема 6. Психологічна характеристика темпераменту та характеру

Характеристика темпераменту. Основні параметри вищої нервової діяльності – сила нервової системи, співвідношення нервових процесів, рухливість, особливості зовнішньої поведінки. Типи нервової системи – нестримний, сильний, спокійний, слабкий. Дослідження основних відмінностей нервової системи за Гіпократом. Типологічні виміри особистості за І.П. Павловим, Г.Ю. Айзенком, Е. Кречмером, У.Г.Шелдоном. Виміри особистості за Г. Айзенком. Визначення характеру та його класифікація. Основні групи рис характеру. Класифікація характерів за ставленням до навколишнього світу, діяльності, праці, інших людей, до себе. Акцентуація характеру, види акцентуацій. Якості вдачі – за змістом, за рисами, за силою, за стійкістю. Особливості інтерпретації методики вивчення темпераменту та характеру за Ю. Айзенком.

Тема 7. Особистість, вікові особливості та механізми її формування

Структура особистості та фактори її формування. Структурні концепції особистості. Концепція рис особистості (Г. Олпорт, Р. Кеттел, Г. Айзенк), концепція типу особистості (К. Юнг, А. Адлер та ін.), концепція особистісних конструктів (Дж. Келлі). Структурна модель психічного життя особистості (З. Фрейд). Я-концепція (К. Роджерс). Концепції та структура особистості в зарубіжних (З. Фрейд, К. Юнг, Г. Меррей та ін.) школах та вітчизняній психології (Б.Г. Ананьєв, Л. С. Виготський, Г. С. Костюк, О. М. Леонтьєв, С. А. Рубінштейн, К. К. Платонов та ін.). Біологічні та соціальні фактори формування та розвитку особистості. Вікова періодизація розвитку людини та кризи. Головні проблеми науки про особистість та її життєвий шлях. Життєвий шлях і життєвий світ особистості. Поняття свідомості та самосвідомості. Структура свідомості: неусвідомлене спонукування, усвідомлені бажання, спонукування до дії. Роль та функції волі в процесі формування свідомості. Становлення самосвідомості в процесі онтогенезу. Вікові

особливості формування самосвідомості. Я-концепція та її складові. Образ Я як регулятивний механізм психічного життя. Самооцінка як центральний компонент Я-концепції. Рівні самооцінки. Прийоми формування адекватної самооцінки. Вікові особливості коливання самооцінки.

Тема 8. Соціально-психологічні феномени взаємодії особистості та групи

Поняття про групу в психології. Класифікації та психологічна структура груп за Б.А. Грушиним: глобальні, субглобальні, соціетальні, субсоціетальні, мікрогрупи. Загальні ознаки соціальних груп та масових спільнот. Види груп: великі та малі, первинні та вторинні, лабораторні та природні. Характеристика груп за Г.А. Андреевою. Визначення малої соціальної групи; ознаки, що її характеризують. Група і колектив. Структура взаємин у малій групі. Структурні компоненти колективу. Особливості та рівні розвитку колективу. Структура відносин та принципи взаємин у колективі. Соціалізація. Явища, що виникають у міжособистісних стосунках. Лідерство і керівництво. Характеристика авторитету. Види авторитету та псевдоавторитету. Згуртованість і конфліктність у групі. Соціально-психологічний клімат у колективі. Умови формування здорових взаємин у колективі. Методики вивчення згуртованості колективу та їх інтерпретація.

Тема 9. Психологія професійної діяльності.

Психологічне значення діяльності для людини. Основні поняття психології праці. Діяльність з точки зору психології. Види людської діяльності. Мотиви, потреби, інтереси, цілі в діяльності. Умови та особливості системи “людина-середовище”, що впливають на ефективність професійної діяльності. Соціально-психологічні, природні, технічні та медико-біологічні чинники впливу функції психіки в процесі діяльності. Загальна характеристика профпридатності. Загальні та визначальні ознаки індивідуального стилю діяльності. Психологічна характеристика динаміки працездатності під час професійної діяльності. Креативність та адаптація у професійній діяльності. Психологічні наслідки безробіття. Особистісні якості і професійні здібності сучасного спеціаліста. Актуальні проблеми психологічного забезпечення професійної діяльності (ПЗПД).

Тема 10. Психологічні умови сімейного благополуччя

Взаємини у сім'ї як психологічна проблема. Структура та динаміка сім'ї. Типи взаємин у родині. Види сімей. Любов – дружба. Збереження близьких взаємин. Відповідальність батьків та дітей за свої дії. Виховання дітей. Підходи до виховання. Роль і значення сім'ї в житті суспільства, людини. Місце жінки та чоловіка в родині. Концепція гендерного консенсусу. Особливості молодіжної студентської сім'ї. Проблеми студентських сімей. Проблеми та причини сімейних конфліктів. Психологічні правила конфліктів, прийоми їх вирішення. Типологія конфліктів. Ролі в конфлікті. Шляхи до безконфліктного сімейного спілкування.

Тема 11. Психологічні умови психічного і фізичного здоров'я

Загальнотеоретичні підходи до визначення категорії здоров'я. Рівні функціонування людини: біологічний, психологічний, соціальний. Особливості прояву здоров'я на біологічному, психологічному та соціальному рівнях. Основні критерії психічного і фізичного здоров'я. Психологічний комфорт як умова психічного здоров'я особистості. Поняття соціального здоров'я. Фактори здорового способу життя. Здоров'я і стрес у повсякденному житті. Критерії психічного здоров'я особистості. Психологічні фактори нормалізації стресу. Еустрес та дістрес. Види стресорів.

Перелік навчальних робіт студентів та оцінки їх у балах з дисципліни «Психологія»

Види робіт	К-сть балів
Практичне заняття №1. Роль психологічних знань у практичному житті людини.	8
Практичне заняття №2. Психічні процеси опосередкованого (абстрактного, логічного) пізнання.	8

Практичне заняття №3. Методики дослідження емоцій та психічних станів особистості та їх інтерпретація	8
Практичне заняття №4. Дослідження психічних утворень особистості та розвиток індивідуальних якостей	8
Практичне заняття №4. Обговорення результатів вивчення темпераменту та рис характеру	8
Практичне заняття №6. Соціально-психологічні феномени взаємодії особистості та групи	8
Практичне заняття №7. Діяльнісний підхід у психології (з елементами тренінгу, наукова, дискусія, презентація).	8
Практичне заняття №8. Психологічний аналіз особистості у професійній діяльності.	8
Разом: Аудиторна робота	64
Самостійна робота (СР)	36
Всього:	100

КОНТРОЛЬ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

При вивченні дисципліни використовуються наступні форми контролю знань студентів: поточний; модульний; підсумковий.

Поточний контроль передбачає перевірку теоретичних питань, самостійної роботи, практичних робіт та усне опитування по кожній практичній роботі. По даному виду контролю оцінювання знань студентів здійснюється у відповідності до бального розподілу наведеного в попередній таблиці.

Формою підсумкового контролю є екзамен. Екзаменаційна оцінка (100 балів) є результатом виконання двох теоретичних питань (2 x 20 балів = 40 балів) та практичного завдання (60 балів).

Результуюча оцінка з дисципліни визначається як середня від балів набраних протягом семестру та отриманих на іспиті.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний:

1. Варій М. Й. Загальна психологія : підручник : у 2 т. / Мирон Варій // Том 2. – Л. : Априорі, 2016. – 382 с.
2. Загальна психологія : підручник для студентів вищих навчальних закладів / [О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін.] ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – 3-тє вид. – Київ : Каравела, 2017. – 463 с.
3. Корольчук М.С., Крайнюк В.М., Марченко В.М. Основи психології: опорні конспекти, схеми, методики. Навчальний посібник для студентів ВНЗ. – К.: Ніка-Центр, 2018. – 320 с.
4. Практична психологія. Навчальний посібник для студентів ВНЗ / Корольчук М.С., Корольчук В.М., Миронець С.М. та ін. – К. : Київ.нац.торг.ун-т, 2014.
5. Психологія загальна [Електронний ресурс] : наук.-допом. бібліогр. покажч. / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Ф-т психології та соціології, Каф. заг. та соц. психології ; уклад. Л. П. Дейнека ; упоряд. З. Ю. Крижановська. – Луцьк, 2018. – 531 с.
6. Сергієнко Н. П. Загальна психологія. Вступ до спеціальності. Текст лекцій. / Н. П. Сергієнко. – Х.: НУЦЗУ, 2018. – 41 с.